[א]ראוי ליטול ואין לו והתניא הרי זה משתלם לקטן מן המועד ולגדול מן התם [ב]דתפס: היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים: א"ל רבא מפרזיקא לרב אשי ש"מ שוורים תמים שהזיקו רצה מזה גובה רצה מזה גובה הכא במאי עסקינן במועדין אי במועדין אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה אי במועדין מאי נפקא ליה מיניה סוף סוף דמי תורא מעליא בעי לשלומי א"ל סיפא בתמין ורישא במועדין א"ל רב אחא סבא לרב אשי אי במועדין חייבים חייב גברא מיבעי ליה ותו מאי שניהם אלא לעולם בתמין ורבי עקיבא היא [א]דאמר שותפין נינהו וטעמא [ג]דאיתנהו לתרוייהו דלא מצי מדחי ליה אבל ליתנהו לתרוייהו [ד]מצי אמר ליה זיל אייתי ראיה דהאי תורא אזקך ואשלם לך:

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה שוורים זה אחר זה ישלם לאחרון שבהם ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו והאחרון אחרון נשכר דברי ר"מ רבי שמעון אומר [ה]שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים זוז וזה נוטל חמשים זוז חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זוז ושנים הראשונים דינר זהב: **גמ'** מתניתין מני דלא כר' ישמעאל ודלא כר' עקיבא אי כר' ישמעאל [א]דאמר בעלי חובות נינהו האי אחרון אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מבעי ליה אי כר' עקיבא דאמר [א]תורא דשותפי הוא האי יש בו מותר

יחזיר

ולהכי מוקים לה הכי ולא מוקים לה כדאוקים למציעתא לעיל בניזק שמא ומזיק ברי דאם כן היינו הך וסיפא אמאי אצטריך [ב]ורבה דאוקמא למציעתא דניזק שמא ומזיק ברי ולא אוקמה בברי וברי וליטני ראוי ליטול ואין לו משום דס"ל דסומכוס לא אמר חולקין בברי וברי הלכך רישא דקתני לא כי אלא נבלע לקה לא אצטריך למיתני' בברי וברי לאשמועינן דהמוציא מחבירו כו' להכי אוקמה למציעתא בשמא וברי דתיקו נמי רישא בברי ושמא: **דתפס.** שקדם ניזק ותפס השור: **שמע מינה.** מדקתני שניהם: **רצה מזה גובה רצה מזה גובה.** ואם אבד האחד קם חבירו במקומו ומשתלם הימנו: **במועדין.** דסוף סוף משלם מעליה לפיכך כל נכסיו אחראין לפרעון: ה"ג **מאי נפקא ליה מינה סוף סוף דמי תורא מעליא בעי לשלומי: אלא לעולם בתמין.** והאי דקתני שניהם לאו כדקאמרת דמאיזה שירצה יגבה אלא הא קמ"ל דכל זמן ששניהם בפניו גובה אבל אבד האחד אינו גובה: **ור' עקיבא היא דאמר שותפין נינהו.** בגוף של שור הלכך אבד השור אבד נזקו הלכך כי הוו שניהם הוא דמחייב ואי ליתנהו לתרוייהו אלא אחד אמר ליה אייתי ראיה כו' אבל לרבי ישמעאל כיון דאמר [ג]בעל חוב הוא וחזי הוא דאסיק ביה אבד האחד לא איבד את זכותו:

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה. ובכולן היה תם דמשתלם מגופו והיכי דמי כגון ראה שור ונגח וראה שור ולא נגח וראה שור ונגח ואחר נגיחה שניה ראה ב' פעמים או ג' שור ולא נגח דאפי' מועד לסירוגין ליכא דשור אין נעשה מועד אא"כ נגח הג' נגיחות בשלשה שראה כסדרן או שלא כסדרן ונעשה מועד לסירוגין והיכא דסירוגין הוין כדתניא לקמן בפירקין[ד]: **ישלם.** מ"מ תחילה לאחרון ובגמרא מפרש מני: **ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו.** כל חצי נזקו והראשונים יפסידו: **רבי שמעון אומר.** שותפין הן בנזקין כיצד שור [שוה] מאתים שנגח כו': **ושלפניו.** זה ניזק ראשון נוטל חמשים זוז והבעלים חמשים זוז דיש לניזק ראשון בו חצי הלכך משלם חצי תשלומי נזקו דסבר לה כר' עקיבא דאמר שותפים נינהו: **חזר ונגח שור שוה מאתים האחרון נוטל מנה.** חצי מכל מי שהוא דמגופו משתלם ונמצא אותו שלפניו שהיה החצי שלו משלם מחלקו חצי מנזק[ה] שנטל האחרון: **ושנים הראשונים.** ניזק ראשון והבעלים שהיה להן לכל אחד רביע משלמין כל אחד רביעית של נזקו: **דינר זהב.** עשרים וחמשה דינרים כסף בפרק הזהב (ב"מ דף מה:): **גמ' ראשון נשכר מבעי ליה.** והאחרון יפסיד שהרי אין ראשון שותף בו שתהא שמירתו עליו להתחייב בנזקין. והא לא דמיא לחב עד שלא הזיק דאמרינן בהמניח (לעיל דף לג:) קדמו בעלי חובות והגביהו לא עשו כלום דהתם הוא דאמר ליה ניזק לבעל חוב מהאי תורא דאזקן מיניה משתלימנא ובעל חוב לא מצי למימר ליה הכי הלכך ב"ח יטול נכסים אחרים אבל הכא האי ניזק והאי ניזק ולא משתלם אלא מגופו ומאי דשקיל האי מפסיד האי הלכך קמא קמא קדים:

יחזיר

ראוי ליטול ואין לו. פירוש ראוי ליטול אם תפס ואין לו אם לא תפס [א] ודוקא היכא דיש לו תביעה על שני השוורים על הגדול ועל הקטן אם תפס משתלם אבל מתני' דלעיל דאין לו תביעה אלא על הגדול אפי' תפס הקטן אין משתלם מיניה ולא שייך לשנויי לעיל ראוי ליטול ואין לו כיון דאם תפס לא משתלם מיניה ובטעטו טעים נראה דאם תפס שעורים לא משתלם וא"ת אמאי לא משני הכא כדלעיל דקאמר ניזק שמא ומזיק ברי וי"ל דא"כ הו"מ למיפרך היינו הך כדפירש בקונטרס והשתא איכא צריכותא בכולהו בבי דמתניתין דרישא אשמעינן אפילו מזיק שמא וניזק ברי פליגי רבנן עליה דסומכוס ואמרי המוציא מחבירו עליו הראיה וההוא דקטן וגדול אשמעינן אפילו ניזק שמא ומזיק ברי פליג סומכוס ואחד תם ואחד מועד אשמעינן דאפילו לר' אחא דאמר בריש פרק המוכר פירות (ב"ב דף צג.) גמל האוחר בין הגמלים בידוע שזה הרגו מודה הכא דלא אזלינן במועד כיון דשניהם רלין והן להזיקין שנים אשמעינן [ב]דנתפס שקיל כדאמר מזיק וסיפא דתם ומועד איידי דאיירי בבא דלעיל בגדול וקטן ותם ומועד איירי נמי הכא:

ש"מ. מדקתני שניהם רצה כו' ואם אבד האחד קם חברו תחתיו ומשתלם הימנו כך פירש בקונטרס וקשה דלא הוה ליה למימר שמע מינה אלא מסיפא הוה ליה למפרך דקתני אחד גדול ואחד קטן המוציא מחבירו עליו הראיה ומשלם לגדול מן הקטן א"כ כשאבד אחד מהן לא משתלם מאותו שנשאר ונראה לפרש דבשני שוורים שהזיקו שור בולאי איירי דחשיב כאילו הוי חד גופא ומשתלם מן השני ואע"ג דמתניתין לא איירי אלא בענין שאנו מסופקים איזה מהן נגח מ"מ דייק מלישנא דקתני שניהם חייבים לאשמועינן שיכול להיות שיהיו שניהם חייבין כגון אי ידעינן בולאי שהזיקו שניהם יחד:

ורבי עקיבא היא דאמר שותפין נינהו. פירש בקונטרס דלר' ישמעאל דאמר ב"ח הוא וחזי הוא דמסיק ביה אם אבד האחד לא איבד זכותו וקשה דהא לעיל (דף לג.) אמר אפילו לר' ישמעאל שחטו מה שעשה עשוי ונראה לפרש דמשום הכי מוקי לה כר' עקיבא משום דלר' ישמעאל אין שום חידוש דפשיטא דאיבד זכותו כשאבד האחד כיון דב"ח הוא אבל לר' עקיבא דשותפי נינהו ס"ד דהוי כאילו האחד מן השנים בחזקת הניזק ומצי למימר ניזק שלך נאבד ולא שלי[י]:

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה: אי כרבי עקיבא דאמר שותפין נינהו יחזיר לכולן מבעי ליה. תימה דלר' עקיבא נמי אמאי אין ראשון נשכר דלמה יהא מוטל עליו לשמור חלקו כל זמן שלא עמד בדין ולא באו עדים דמה הוא יודע אם יזכה וצריך לדחות דכיון שיש בידו להביא עדים לאלתר ולזכות מתחייב בשמירתו [ט]ולא מצי לשנויי כגון שאין בידו דאם כן מיקשי ליה לרבי עקיבא ראשון נשכר מבעי ליה:

כגון

מסורת הש"ס

א) [לעיל לג. לד.], ב) הה"ג מ"ש שכאן הגיה ורש"ל פפא ומהרש"א לא הסכים כמו ופירש דקאי אסתמא דתלמודא דלוקמי לדרבה הכי אבל לר"פ לא קשי' דאפשר דלית ליה האי תי' ראוי ליטול, ג) לעיל לג. לד., ד) [דף לג.], ה) כת"ה: מנה, ו) נ"ל דאי תפס, ז) ועיין ברשב"א בשטה שיטות שמביא פירושים אחרים, ח) גי' ר"מ דלא מצי וע"ש.

◆

הגהות הגר"א

[א] תד"ה ראוי כו'. ודוקא כו'. נ"ב וספר פוסקים חולקין ע"ז:

◆

מוסף רש"י

שותפין נינהו. כההוא שור דמשתעי ביה קרא שיחצו דממנא שותפין (לעיל לג.).

הדרן עלך המניח

עין משפט נר מצוה

קו א ב מיי' פ"ט מהל' נזקי ממון הל' יא סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' ת סעי' ג בהג"ה וסעי' ד:

קז ג ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ב:

א ה מיי' פ"ט מהל' נזקי ממון הל' יב טוש"ע ח"מ סי' תא סעי' א:

◆

רבינו חננאל

משכונה דאורייתא וחייב בדרבנן ויש לו לגלגל עליו גם על השעורין ליתה לדרבה בר נתן: **מתני'** היו שניהן לאיש אחד שניהן חייבין כו'. אוקימנא בשוורין תמין ור' עקיבא היא דאמר שותפי נינהו וטעמא דאיתנהו לתרוייהו דלא מצי מדחי ליה אבל ליתנהו לתרוייהו מצי אמר ליה זיל אייתי לי ראייה דהאי תורא אוקך ואשלם לך:

הדרן עלך המניח את הכד

שור שנגח ד' וה' שוורים זה אחר זה ישלם לאחרון כו' באנו לחקור משנתנו דתנן הבא אחרון נשכר דברי רבי מאיר אליבא דמאן לא כר' ישמעאל ולא כר' עקיבא משום דר' מאיר תלמיד ר' ישמעאל ור' עקיבא כדגרסי' בתחלת עירובין הוצרכנו לומר ר' מאיר למי מהן שנאה דתניא יושם השור בב"ד דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר הוחלט השור ועלה אמרי' אי כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו אמאי תני אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מיבעי ליה [א] (שנו דין) בעל חוב כל הקודם זכה ומעת שנגח נגיחה הראשונה נתחייב לשלם מגופו של חצי השור חצי נזק לניזק. פשע המזיק ולא שימר השור ויצא והזיק חייב לשלם לראשון ולשני אי כר' עקיבא שנה ר' מאיר משנתו יחזיר לכולם מיבעי ליה דכולהו שותפי נינהו.

[א] אולי צ"ל שזה דין בע"ח שכל הקודם זכה.